

نیل بزا دسمال

(ترانه‌های محلی)

محمدرضا خیرخواه حسن کیاده

سرشناسنامه
عنوان و پدید آور
مشخصات نشر
مشخصات ظاهری
شابک
وضعیت فهرست نویسی
موضوع
شناسه افزوده
رده‌بندی کنگره
رده‌بندی دیویی
شماره کتابشناسی

: خیرخواه حسن کیاده، محمدرضا،
: نیل بزا دسمال (ترانه‌های محلی)/ محمدرضا خیرخواه حسن کیاده؛
ویراستار حامد پورشعبان.
: رشت سپیدرود: ۱۳۹۴
: ۱۳۸ ص.
: ۹۷۸-۶۰۰-۷۳۳۵-۱۴-۷
: فیپا (دولت‌خانه)
: شعر گیلکی -- قرن ۱۴
: حوزه هنری گیلان واحد آفرینش‌های ادبی
: ۱۳۹۴ خ ۹۴۳ گ / ۳۲۶۸ PIR
: ۸۹/۴۱
: ۳۸۸۵۱۰۶

انتشارات سپیدرود، رشت خیابان معلم،
خیابان شهید سرگل، خیابان نبوت، ساختمان سحر، طبقه سوم، واحد ۶
تلفن: ۰۹۱۱۳۴۸۲۹۰۹

نیل بزا دسمال (ترانه‌های محلی)

محمدرضا خیرخواه حسن کیاده

ویراستار: حامد پورشعبان

طرح جلد: شاهین بشرا

صفحه آرا: وحید باقری

چاپ نخست: ۱۳۹۴

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۳۳۵-۱۴-۷

هرگونه استفاده از ترانه‌های این کتاب، منوط به اجازه کتبی از مؤلف است.

فهرست

۹	یادداشت حوزه هنری گیلان
۱۱	مقدمه
۱۵	سلسله
۲۰	بهاره صوب
۲۳	چائی
۲۶	اینتظار
۲۹	عاشقی سُخته
۳۲	گوله پامچال
۳۶	یا محمد (ص)
۳۹	ماسوله
۴۲	ای ايقوال
۴۵	نیل بزا دسمال
۵۰	اگر خوایی بهار بایی
۵۳	تو چوطو خودا نیدینی
۵۶	آهای جو
۶۰	داراُنه قدره بدار
۶۳	بی قراری
۶۶	شادی شفایه، خنده دوايه
۶۹	گیلانی جان گیلانی
۷۲	هارای

۷۵	ممرضا.....
۸۰	قسم نوخور.....
۸۴	ئی جورکی زندگی نی.....
۸۸	جان پسر.....
۹۲	امو بهار تسلیم.....
۹۵	دونی آخر وا چی بُن.....
۹۹	برارُن، خواخورُن.....
۱۰۳	قله رودخان.....
۱۰۸	ماری جان.....
۱۱۱	زندگانی.....
۱۱۴	طلایی سُم.....
۱۱۹	همدیلی.....
۱۲۲	مه آرزوی.....
۱۲۵	تنهائی درده.....
۱۲۸	انزلی مورداب.....
۱۳۲	أهوی زاکن.....

یادداشت حوزه هنری گیلان

شعرگیلکی با وجود تفاوتی که در گویش‌های این زبان وجود دارد، نسبت به دیگر هنرها نقش بیش‌تری در زندگی مردم گیلان ایفا می‌کند؛ آن‌چنان که به آسانی می‌توان کاربرد آن را در موقعیت‌ها، گروه‌ها و مشاغل مختلف لمس کرد؛ از گفت و گوی روزمره‌ی مردم گرفته تا کار در مزارع و باغ‌های چای، هنگام ماهی‌گیری یا فروش میوه و اجناس دیگر در بازارهای محلی و... در تمام این موقعیت‌ها می‌توان نقش شعرگیلکی و کاربردهای متفاوت آن را پی گرفت.

از این میان، نقش ترانه‌ها، به مراتب بیش‌تر است؛ بدون مبالغه، در گیلان کم‌تر کسی را می‌توان یافت که ترانه‌ای از خوانندگان بومی این خطه را در حافظه‌ی خود نداشته باشد. این ترانه‌ها که اکنون در زندگی روزمره‌ی گیلانیان جاری است، حاصل ذوق و تلاش شاعران و ترانه‌سرایانی است که به شوق گسترش زبان مادری خود و متنوع کردن آن، کوشیدند و حاصل این تلاش، خلق آثاری است که زندگی مردم این دیار را پر از موسیقی کرده است.

چاپ مجموعه ترانه به گویش گیلکی در گیلان (تا جایی که ما جست و جو کرده ایم) چندان مرسوم نبوده است. در واقع «نیل بزا دسمال» اولین اثری است که به صورت مستقل در قالب ترانه های گیلکی از یک ترانه سرا منتشر می شود.

این اثر مجموعه ای از ترانه های محمدرضا خیرخواه است که طی سال های گذشته، گاه خود آهنگشان را ساخته و گاه توسط دیگران، آهنگ سازی شده و با صدای خوانندگان مطرح گیلان به اجرا در آمده است. او بی شک یکی از پرکارترین ترانه سرایان گیلان است. ترانه های این مجموعه، سرشار از تصاویر و موضوعاتی است که بار عاشقانه، توصیفی، اجتماعی و گاه انتقادی با خود دارند و گاهی افتخارات این سرزمین را یاد آوری می کنند. برخی از این ترانه ها با صدای استاد فریدون پوررضا، چنان جاودانه شده اند که اکنون نقطه ی عطفی در تاریخ موسیقی بومی گیلان محسوب می شوند.

واحد آفرینش های ادبی حوزه هنری گیلان به منظور آشنایی بیشتر مردم - به ویژه اهالی شعر و موسیقی - با ترانه سرایان و ترانه های بومی گیلان، این مجموعه را به مردم این سامان تقدیم می کند.

واحد آفرینش های ادبی

حوزه هنری گیلان

مقدمه

بی‌شک مردم گیلان، با آواهای بومی و محلی آشنایی دارند و خوانندگان خوش‌صدای خود را می‌شناسند و از ترانه‌های خوانده شده توسط آنان لذت می‌برند؛ ترانه‌هایی که، خاطره‌هایی را برای دوستدارانشان زنده می‌کند. چه ترانه‌هایی که فولکلوریک باشد و چه غیرفولکلوریک. ترانه‌های فولکلوریک که ریشه در فرهنگ و آداب مردم دارد، از نیاکان ما سینه به سینه نقل شده و به عنوان میراثی ارزشمند در اختیار ما قرار گرفته است. این ترانه‌ها که از محتوا و موضوعات مختلف برخوردار است، توسط آهنگ‌سازان تنظیم و به وسیله‌ی خوانندگان محلی خوانده شده و به مخاطبان علاقه‌مند عرضه شده است. برخی از ترانه‌ها هم بعد از سروده شدن گاهی با ملودی در اختیار خوانندگان قرار گرفته است. ذکر این مهم ضروری است که سراینده‌گان این گونه ترانه‌ها که از روح و جانشان در ساخت و ساز ترانه‌ها مایه می‌گذارند در محاق فراموشی‌اند و ببینندگان و شنوندگان موسیقی محلی، اغلب، خالق آثار را نمی‌شناسند. در حالی که

ترانه‌سرایان از پیشگامان عرصه‌ی آوایی فرهنگ بومی گیلان هستند و شاکله‌ی یک ترانه با مساعی مثلث گونه‌ی «شاعر - آهنگ ساز - خواننده» شکل می‌گیرد. در اوایل دهه‌ی پنجاه که بنده پا به عرصه‌ی ترانه‌سرایی گذاشتم تولیدات موسیقی محلی در صدا و سیمای آن زمان بیشتر حول محور عشق و شور جوانی می‌چرخید. با نگاه عاطفی و دردمندانه‌ای که اینجانب به جامعه‌ی خود - به خصوص روستا - داشتم، ناخودآگاه به سمت جریان مخالف آب کشانده شده و سعی کردم با کلام ریتمیک خود، رنج‌ها، ناکامی‌ها، امیدها، شادی‌ها و مشکلات مردم روستا و جامعه‌ی خود را با بضاعت اندکم در قالب ترانه شکل دهم و زبان حال مردم سخت‌کوشی باشم که زخم‌های پنهان جان و دلشان، مرا می‌آزرد. آستین احساسم را بال زدم و ذهن و قریحه‌ی خود را به موضوعاتی که اشاره شد، معطوف نمودم. همکاری من با برنامه‌ی «فرهنگ مردم» رادیو گیلان - که دوست شاعر و پژوهشگر توانای گیلان جناب محمد بشرا آن را اداره می‌کرد - باعث شد بستری فراهم گردد تا به محصول ذهن و احساسم دل خوش کنم. اولین ترانه‌ای را که به این برنامه ارسال نمودم ترانه‌ی «اوهوری زاگن» بود که با صدای نارسای خودم به اتفاق دو تن از همکاران فرهنگیم در کلاس خالی مدرسه‌ی محسن آباد بندرکیاشهر همراه با ضرب ریتمیک انگشت روی نیمکت مدرسه اجرا و ضبط گردید (سال ۱۳۵۳). پخش این ترانه در رادیو، حس کنجکاو و هوش هنرمندانه‌ی زنده یاد فریدون پوررضا را برانگیخت؛ نتیجه آن شد که با صدای بی بدیلش ترانه‌ی «اوهوری زاگن» را بسیار زیبا اجرا و ماندگار کرد. اجرای این ترانه باعث شد تا همکاری من و ایشان رقم جانانه و اثرگذاری بخورد؛ از سال ۱۳۵۳ تا ۱۳۵۶ هفت ترانه‌ی من روی

آنتن رفت و پخش گردید. این همکاری جسته - گریخته، تا پایان حیات ایشان ادامه داشته است. در پایان وظیفه‌ی خود می‌دانم که از حوزه‌ی هنری استان گیلان که همواره در اشاعه‌ی فرهنگ استان سرسبز ما تلاش مستمر و تأثیربخشی دارد، صمیمانه سپاسگزاری نمایم.

محمد رضا خیرخواه حسن کیاد

www.ketab.ir